

Fethullah Zengin - İslam Tarihi II

Finalde yönelik tekrar dersi - Abbasiler

(1)

1- Abbasi ihtilalinin kuruluş aşaması ile ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur ya da yanlıştır derim. Bunlardan doğru olanları sıralar 2 tane yanlış verirsem. Böyle soru gelebilir.

Sorular

- 1- Abbasi ihtilalinin gizli hazırlık dönemini başlatan hadise nedir?
Cevap: İmam Ali b. Abdullah b. Abbas'ın Humeyne'ye yerleşmesi ile başlamıştır.
- 2- İmam İbrahim'in Ebu Müslim el-Harasanî 128/745 de Harasan'a tayin etmesi ile Abbasi ihtilalinin hangi aşaması başlamıştır.
Cevap: Aklî İhtilal süreci başlamıştır.
- 3- Muhammed el-Hanefiyen'in torunu Ebu Hasım kendinden sonrası imamete kimi vasiyet etti. → Muhammed b. Ali b. Abdullah b. Abbas
Cevap: Muhammed b. Ali - buyetme usulü biliniyor (Abbasi torunlarından Muhammed b. Ali kalmış oldu)
- 4- Hz. Ali'nin halifeliği döneminde Basra valiliği de yapan Yezid b. Muaviye'ye birat eden Hz. Abbas'ın oğlu kimdir?
Cevap: Abdullah b. Abbas

Abbasi Devletinde kurumsallaşmayı sağlayan halife hangisidir?
Ebu Abbas değil → Ebu Abbas devletin temellerini sağlamlaştırmaya çalışıyor. Kurumsallaşmayı Ebu Cafer Mansur yapıyor.

Soru: Talas Savaşını, İslamiyet'in Türkler arasında yayılması açısından değerlendiriniz?

Cevap: İslamiyet'in Türkler arasında yayılması ile ilgili çok farklı fikirler ileri sürülebilir. Ancak Talas Savaşının Türklerin millet olarak İslamiyete girişinde olumlu anlamda katkı sağladığı muhakkaktır. Çünkü bu savaş Arapların Türkleri yakinen tanımasına imkân sağlamıştır. Bu sayede Türkler, Abbasi devletinin asker ve idari kadrolarında yer almaya başlamıştır. Böylece İslam toplumunun bünyesine dahil olmaya başlayan Türkler arasında İslamiyet de hızla yayılmıştır.

Talas Savaşının sonuçları aklı. Talas Savaşı önemli.

Abbasiler
Mansur döneminde tercüme faaliyetleri tekrar başlıyor. Yunan, Süryanice²
ve Kiptice eserler tercüme edildi. Arapça, nahiv ve aruz gibi alanlarda
eserler kaleme alındı. Akli ve Nakli ilimlerde pek az gelişim vardı.
Bu alanda gözle görülür gelişmeler yaşandı.

- Bağdat, Hasimiye ve Refika şehirlerini kurdu. inşaat faaliyetleri
esnasında işçi ücretlerini hesaplamada gösterdiği hassaslık sebebiyle
Ebu'd devanik ve mansur ed- devaniki yani "metelik babası"
tarzında anıldı. Bağdat şehri önemli → Dairesi plana göre
inşa edildi. Bu sebeple el- medinetü'l - müderrere yani
"Dairesi şehir" denildi. ^{Sınır bölgesi} Sügar ve Anasım bölgelerinde ilk
defa Türk askerlerini islahat eden de Mansur'dur.

Soru 1: Ebu Cafer Mansur döneminde dış politikaya ağırlık
verilmemesinin en önemli sebebi nedir?

Cevap: Ülke genelinde zühreden iç isyanlarla mücadele etmek
zorunda kalınmasıdır.

2. Soru: Bu dönemde kurulan belli başlı şehirler hangileridir?

Cevap: Bağdat, Hasimiye ve Refika şehirleridir.

Soru Fethullah Zengin: Yüksek rütbeli devlet memurlarının yargılan-
dığı mahkemelere ne denir? Mahkemelerin isimleri nelerdir?

Cevap: Dinavir - meralm veya meralm mahkemeleri.

*Devletin memurları arasındaki ihtilaflar

*Devlete karşı işlenen suçlar yada

*Devlet görevlileri ile vatandaşlar arasındaki davalarını bakar,
diğerlerine kadılar ve mahkemeler bakar.

- MEHDI DÖNEMİNDE bu tür mahkemeler kuruldu. memurların
775- 785

yargılanması için yüksek mahkeme kuruldu.

Mehdi halkın Abbasilere karşı olan ilişkilerini daha sağlam

zemine oturttu. Abbasi devletinin kabul görme oranını artırdı.

mehdi dönemi (775-785)

isyanlar

③

① Mukanna Peveli İsyani

Horasanda Ebu Müslim el-Horasanî'nin ilahlığı üzerine kurulu bir fikir geliştirildi. Onlar Tanrının her döneminde bir kişiye hulul ettiğine inanıyorlardı. Kendi zamanlarındaki bu kişinin Ebu Müslim olduğunu kabul ediyorlardı. Mukanna Horasan'da isyan etti. Kereste sarayları ve kaleyi ele geçirdiler. Üzerlerine ordular gönderilip muhasara altına alındı.

② Zindıklar (Zenādika) Önemli dedi.

Mukanna hareketi benzeri olan bu hareket, eski İran dinlerini ihya etme aşasının bir mahsulüydü. Bunlar Zindike olarak isimlendirildiler. En acırpıcı inanaları arasında karamları helal saymak basta gelmektedir. Ayrıca onlar, edep ve ahlakı alaya alıyorlardı, mehdî bunlarla daha etkili bir şekilde mücadele etmek için

"Divan-ı Z - Zenādika'yı kurdu.

Devlet malîyesini düzene koymak için Divan-ı Zımam'ı kurdu.

* mehdî'nin babası Mansur unutmuyor!

③ Abdullah b. Mervan isyanı → ayakta durmadı. 778'de Sunda ayaklandı

④ Harici İsyani

Hariciler Abdüsselam b. Hızam el-Yeskuri liderliğinde Kinnesrin'de isyan başlattı. mehdî Harun Resid'i 780-781'de ordunun başında Bizans seferine gönderdi. Abbasi ordusu Kadiköye kadar ulaştı.

Soru: mehdî dönemini iç ve dış siyasette bir cümle ile özetleyiniz.

Cevap: mehdî dönemi içte, ihtilal ortamından normal siyasi ortama geçişin başarıldığı dönemdir. Dışta ise devlet içe kapanıklıktan kurtarılmış ve Bizans'a karşı müteaddit defa seferler düzenlenmiştir.

Hadi - İle'l - Hak (Musa) dönemi (785-786)

Soru: (Ben uydurdum 😊) Asıl adı Musa olan Abbasi Halifesi kimdir? Hadi - İle'l - Hak'tır.

Soru: Musa döneminde yapılan savaşın adı nedir?

Cevap: Feh Savaşıdır.

Sırlar bu savaşta 2. Kербela olarak görürler.

Talas Savaşının Tarihi Önemli → 751 Çok Önemli

Halife Ebu'l Abbas devrinin tarihi bakımından en önemli olayıdır.

- Çin ordusu ile yapıldı ve Çinlilerin mağlubiyeti ile sonuçlandı.
- Bu savaşla Çin'in batı Türkistan üzerindeki emelleri sona ermiştir.

Abbasi Devletinin Kuruluş Tarihi Önemli → 750

Hangi olay hangisinden önce, hangisinden sonra olmuş bilin.
Tarih olarak sormam dedi. Mesela Harun Resit dönemi
aşağıdakilerden hangi tarihler arasıdır diye sormam dedi.

2. Tekrar Dersi

Talas Savaşı Önemli

Mansur dönemi ve Mansur'un devleti kurumsallaştırması

Ugubaları - Abbasi iktidallarına karşı olan tehditleri bertaraf ettiğini söyledik. Bunların başında

- Amcası Abdullah b. Alinin üzerine Horasan valisi Ebu Müslim el Horasanîyi gönderdi. (754) Yeniden Abdullah Savaş alanından kaçarak kurtuldu.

- Mansur, hanedana bağlılığı ile tanınan Ebu Müslim'in de ileride kendi aleyhlerine dönmesinden ve iktidarına zarar getirmesinden endişe ediyordu. O da bu yüzden öldürülmeğe kurtulamadı (755)

Harun Resit

mehdi onu Hadi'nin yerine 1. Veliaht tayin etmek istiyordu. Ancak ömrü kifayet etmedi. Hadi oğlu Caferi veliaht edip Harun'u hapse attırdı. Kocası mehdi döneminde kavuştuğu geniş yetkilerin oğlu tarafından elinden alınmasını Hayzuran, oğlu Hadi'yi öldürtmesi üzerine Harun'a iktidar kapısı açıldı.

Önemli Harun Resit Dönemindeki isyanlarla ilgili isimleri bilmeniz gerekmiyor. Ama Harun Resit döneminde Sir merkezli isyanların olduğunu bilin, Kabile kavgalarının, çatışmaların çıktığını bilin.

Kıptapta 16. sayfada 3 isyanı iyi bilin.

793'te bölgeye Fazl b. Rauh'ın tayin edildiği görülür.

Valinin sert tutumu isyana sebep olmuş ve asiler tarafından öldürülmüştür. 795'te **Hersame b. Aye** bölge valisi oldu.

Bu adam çok önemli bir isimdir, ileride idam edilecek, Abbasi Devletinin çok çok önemli bir komutanı. Onun sayesinde bölgede sükunet hasıl oldu.

Harseneden sonra Muhammed b. Mukatil yurvalı oldu. Başarılı olmadı. **Sayfa 16 önemli** **Karışıklıkların önünün alınamaması üzerine İbrahim b. Ayleb** geniş yetkilerle bölge valisi oldu. Buna karşılık her yıl 40 bin dinar vergi ödeyecekti. Böylece Tunus'ta 100 yıl hüküm sürecek olan **Aylebiler** hanedanının temelleri atılmış oldu.

Bu ne demek? Bir sonraki aşamada Abbasiler Devrinde kurulmuş olan Türk Devletlerini işleyeceğiz - O yönetim biçiminin kökü buradadır. Bir devlet kuruyor. Aslında Abbasi dönemine yönetimine bağlı bir devlet kuruyor. Ancak şurasıyla diyor ki benden sonra oğullarım vali olacak, müstakıl, özerk yapıların kurulmasının ilk örneğidir. → Ayleb. Bu daha sonra örnek olacak ve pek çok devlet kurulacak.

Harun Resit olaylarının en önemli olaylarından birisi Bermekilerin tasfiyesidir. Bermekiler Abbasi Yönetimine vezir olarak hizmet ediyorlardı. Bürokrasiden anlayan aile. Müslümanlar İran topraklarına hakim olduktan sonra, bu aile yeni devlete hizmet etmeye başlıyor. Bermekiler ailesi diye meşhur oluyorlar. Harun Resit bunları tasfiye etti. Bir kısmını idam ettirdi, bir kısmını hapsettirdi. Mallarını ellerinden aldı. Böylece Fars etkisi tamamen yok oldu. Onların yetkilileri Araplara geçti. Onlardan bir süre sonra da Türklere geçecek.

Bermekilerin Tasfiye nedeni → Abbasi Hanedanına denkle hatta rakip olabilecek güç ve otoriteye kavuşması ve Abbasilerin ikinci plana düşmesiydi.

- 1- 787'de Avāsım adıyla yeni bir valilik ihdas edildi. Sınır bölgelerinden dahageneriz
 - 2- Harun, 804'te, Bizans seferine çıktı. Ereğli'ye doğru yürüdü. İmparator Miketoros barış istedi ve harağ mukabil anlaşma sağlandı.
 - 3- 806'da Ereğli'yi aldı.
 - 4- Humeyd b. Mayuf Kıbrıs'a bırakın düzenledi.
 - 5- 806'da Yezid b. Muhalled el-Hübeiri Bizans topraklarına sefere gönderildi.
 - 6- 806'da Herseme b. Ayei Bizans seferine çıktı.
 - 7- Tarsus ve Maras üzerine ordu sevk edildi.
 - 8- Harun Resit döneminde Avrupa ile münasebet kuruldu. Endülüs Emevilerine karşı İmparator Sordman ile irtibata geçti. İmparatora su saati gönderdiği rivayetleri de mevcuttu.
- Harun Resit Abbasi halifelerinin en büyüklerinden birisi olarak gösterilmiştir. Ancak onun dönemi devletin parçalanma sürecinin fiilen başladığı bir dönem olmuştur. Harun Resit 24 mart 809'da 44 yaşında ölmüştür.

Emm Dönemi (809/813)

(7)

Annesi de babası da Araptır. Eğlence düşkünüdür.

Fazl b. Rebi'nin testirinde kalarak me'mun'un veliaht olmaması gerektiğini kabul ediyor, me'munu veliahtlıktan uzaklaştırma yollarını aramaya başladı. ikisi için iktidar mücadelesinden başka gäre kalmamıştı.

Emm'in etrafındakiler Araplar → verisi Fazl b. Rebi

me'mun'un etrafında toplananlar ise Fars zihniyetini temsil ediyordu. Fazl b. Sehl vardı ki eski bir Zerdüşt idi ve Fars gelenegini temsil ediyordu. Orduları sormayız dedi.

Emm ve me'mun arasındaki mücadele me'mun'un galip gelmesi Emm'in Bağdatta kuşatılması ile son buluyor.

me'mun'un komutanlarından Tahir b. Hüseyin ve Herseme b. Hızen Bağdat'ı kuşattı. Bir yıl süren kuşatmanın ardından 813'te Bağdatta teslim alınan Emm ilan edildi.

Soru: Emm dönemi, devlet yönetiminde hangi geleneklerin çatışmasına sahne olmuştur?

Cevap: Arap ve Fars

Me'mun Dönemi (813-833) - Harun'a benzediği için küçük Harun Reşit diyorlar

me'mun'un üzerinde Fazl b. Sehl etkili oldu. Memi şehri merkez oldu. Fazl b. Sehl me'mun'a Hersemeyi öldürttü.

Dikkat - Önemli → me'mun Aliogullarından imam Ali er-Rıza'yı kendinden sonra veliaht olarak belirledi. Abbasi tarihinde bir ilk. İlk kez ehli Beyt'ten bir kimse İslam Dünyasında veliaht tayin edilmiş oluyor. ME'MUN DÖNEMİNDE.

me'mun'un yaptığı en önemli işlerden birisi budur.

me'mun Abbasilerin giydiği siyah elbiseyi atkarıp, Aliogullarının giydiği yeşil elbiseyi giymeye başladı.

Haradan meru'de yaşananlara tepki gösterdi. ve tepki (8)
olarak **İbrahim b. mehdîyi** hilafete getirdi.

Böylece birisi Bağdatta, birisi meru'de 2 halife ortaya
çıkmış oluyordu.

Me'mun bu durum tam yanına Fazl b. Sehl ile Ali er-Rıza'yı
da aldı. Ancak Fazl b. Sehl öldürüldü. Ali er-Rıza da
öldü. Zehirlenmiş olabilir.

Me'mun'un 819'da Bağdat'a gelmesi ile karışıklıklar
son buldu.

Bu dönemde çıkan isyanlar

Nasr. b. Sebes el-Ukayli isyanı

Alioğullarından İbn. Tabataba isyanı

Bäbek isyanı → Bilin önemli

Zütlarin isyanı

Hilafetin başlangıcında yaşanan İbn Tabataba isyanı hararete
tutulursa, genel anlamda Me'mun, Alioğullarına karşı oldukça
sıkak bir yaklaşım sergiledi. **Medinedeki Fedek arazisini**

Alioğullarına verdi. Kızı Ümmül Fazl, müteveffa'man

Ali er-Rıza'nın oğlu Muhammed Cerad ile evlendirdi.

Bu tür durumlar Alioğullarını merkezî yönetime yaklaştırdığı gibi
onlardan gelen muhalif hareketlerinde önüne geçti.

Böylece bir denge politikası gütmeye başlıyor. Hem
Sii'lerin veliahtlığını bir daha tekrarlamıyor, bir yandan da
onlarla iyi ilişkiler kurmaya çalışıyor.

İsyanlar önemli dedi. O dönemde Sii isyanı var mıdır? Vardır.

Yani Me'mun döneminde. → Alioğullarından İbn. Tabataba isyanı

816-838 → 22 yıl sürdü.
Babek isyanı — **me'mun Dönemi** — **Önemli**

(9)

me'mun döneminin en önemli isyan hareketidir. Babek'in mensupları hakkındaki rivayetler muhtelifdir. Kadın ve mülkiyetle ortaklığı savunan mazdekî'nin İslam'dan önce ortaya atmış olduğu sapık fikirler İslami dönemde değişik adlar altında yeniden zuhur etmiştir. Bunlardan biri Babek'in mensup olduğu **Hürremiye** hareketidir. Bu hareketin bir kolu daha sonra ona nispetle **Bäbekiyye** adıyla devam etmiştir.

Hürremiye hareketi → Ebu müslim el Herasani ile de alakalıdır. **ÖNEMLİ - UNUTMAYIN** dedi.

Eski İran inancı, Abbasi Devletine muhalif olan kişilerin hepsinin çıkar ilişkilerinden ortaya çıkan bir harekettir. Bābekiyye. Bu tip faaliyetlerin zaman içerisinde dini bir mahiyet kazandığı görülmektedir. Dini monada eski İran dinlerine dayanırken siyasi anlamda Araplardan nefret duymaya ve intikam almaya dayanmaktaydı.

İnanç esasları arasında tenasüh - vahyin kesilmemesi inancı, Peygamberin tek ruhtan yaratıldığı, zina etmenin ve sarap içmenin haram olmadığı gibi sapık akidelere inanmışlardı. Tenasüh → Bir ruh başka bedene girer inancı

Hulul → Tanrıdan insana ruhu geçmesi.

Dini sistemlerin esasını nur ve zulmet kavramı teşkil etmekteydi. Bu hareket İslami bir mezhep olmayıp dini bir sapıklık olarak değerlendirilebilir.

Bābek, me'mun'un başkent olarak Merv'i tercih etmesi, iki halifenin zuhuru ve akabinde yaşanan karışıklıklar üzerine isyan için beklediği zamanın geldiğine inanarak

816 Sonrasında Azerbaycan'ın Arran bölgesinde isyan etti.

Bunun üzerine me'mun Yahya b. Muvazı Azerbaycan valiliğine getirdi. Ancak başarılı olmadı, öldürüldü.

sırasıyla başka valiler geldi. Onlarda isyanı bastıramadı. (10)
İşyan mü'tasım döneminde (838)'de bastırılabilirdi.

Zutların işyanı

Zutlar Hindistanlı bir millet. Paralı asker olarak istihdam edilmislerdi. Bir kısmı Hz. Ömer zamanında müşkimen oldu.

Halife me'mun Zutlarla savaşması için İsâ b. Yezid el-Culudî'yi

(820) nemur etti. Ertesigil Davut b. Mâscûr'u görevlendirdi.

Ancak netice alınamadı. Bu işyan da halife mü'tasım döneminde bastırılabilirdi.

— Abbasiler döneminde Bizans'a karşı ilk sefer mehdî zamanında dır. Harun Resit bu seferde komutan olarak görev yapıyor.

Bu işyan neden bastırılmıyor? Haritaları bakarsanız Dicle ve Fırat'ın, bir çok kolunun Basra Körfezine döküldüğünü görürsünüz. Zutlar, Dicle ve Fırat'ın kolları arasında kanal inşa ediyorlar, Burada bataklıklar var. Düzenli ordular bu bataklıklara giremiyor.

me'mun Adana pozantı 9 Ağustos 833 tarihinde vefat etti.

Yerine kardeşi mü'tasım'ı tayin etti.

* me'mun döneminin en önemli fikri meselesi "Halk'ın Kur'an" meselesidir. Biz buna "mihne" diyoruz.

Kur'an yaratılmıştır diyerseniz mütezili oluyorsunuz

Kur'an Allah'ın kelamıdır diyerseniz - Sünni " veya Ehl-i Hadis oluyorsunuz. Bu ilk tartışma konusu haline getiren

Cad b. Dirhem 'dir. Cehm b. Safuanda bu görüşü yaymıştır. mütezilerin öncüleri.

Halife me'mun Kur'an'ın mahluk olduğuna inandı.

me'mun Abbasi tarihinin en parlak sahriyetlerinden biridir. Hilafetin başlangıcında veziri Farı b. Sehl'in etkisinde kalmıştır. me'mun döneminde Türkler siyasi ve askeri güç haline gelmeye başladılar.

Onun döneminde Tercüme faaliyetleri devam etti. Yunan eserleri Süryani asıllarından Arapçaya tercüme edildi.

MUTASİM DÖNEMİ 807-842

Annesinin Sogd asıllı bir cariye olduğu söylense de Türkliği üzerinde de durmaktadır.

828'de me'mun döneminde Mısır ve Suriye valisi olarak tayin edilmişti. Türklerden askeri birlikler oluşturmaya görevlendirilmişti. İranlılar ve Araplar var. İkisinin arasında denge olması için Türklerde dengeye sokuluyor. **Önemli → mutasım Billah**

Baskent Bağdat terk edilmiş, Semerra şehrine geçmiştir. mutasım oğlu Väsik'i Bağdat'a vali olarak bırakmıştır.

Araplar Türklerin şehre yığın sağlamasından rahatsız oluyorlar. Semerra şehri tamamen Türklerin yerleşeceği bir yer olarak inşa edildi. (Irakta)

İttihat Kur'an meselesi mutasım döneminde de devam etti. mutasım Döneminde zühur eden karışıklıklar

1- Cibali, Hemedan ve İsfahan bölgelerinde **Hürremiye Hareketine** katılanlar ve İsyan hadisesi yaşandı. Bu olayı bastırmak için Hasım b. Bahticur ve İshak b. İbrahim b. Mus'ab görevlendirildi.

Önemli → Hürremiye Hareketinin Ebu Müslim El-Horasanî ile ilgili olduğunu unutmayın.

2- Bir önceki dönemde pek rastlanmayan bir durum olan Alıoğullarının isyanı bu dönemde yeniden zühur etti. me'mun döneminde Tubataba isyanı vardı.

3- me'mun döneminde ortaya çıkan Zutların isyanı, mutasım döneminde sona erdirilmiştir.

- 4- Mutasım döneminin en önemli hadisesi, Me'mun döneminde (12) başlayan Babel isyanının sona erdirilmesidir. İsyanın alt edilmesinde Afsin'in büyük emeği vardır. O Babel'in merkez edindiği Bezz şehri ele geçirmiş ancak Babel buradan kaınmayı başarmıştır. Afsin nihayet İslam dünyasının başına bela olan Babel'i 838 yılında yanına alarak Semerra'ya doğru yola çıktı. Babel Semerra'da Halife mutasım ve halkın huzurunda idam edildi. **Önemli** → Afsin Babel isyanını bitiren kommandir.
- 5- Taberistan valisi Mozyar b. Karin isyan etti. Abdullah Tahir bastırdı.
- 6- Afsin'in kayınbiraderi Azerbaycan valisi mengü gur isyan etti. Boga el-Kebir, mengü gur'u yakalayıp başkent Semerraya getirdi.
- 7- Abdullah b. Tahir'in, Afsin hakkında halifeye yaptığı tahrikler neticesinde Afsin hapsedildi. İdam edildi, yada öldü. ⁸⁴¹
- 8- Ebu Harb el-müberka qiftaları etrafına toplayıp, Emevi hakimiyetini yarıdan tesis etmek istedi ancak Recâ b. Eyyub isyanı bastırdı.

Halife mutasım 838'de Afsin ölmeden Amuriye üzerine yürüdü. Amuriye fethedildi. Bu zaferi "fethul Futuh" (fetihler fethi) olarak vasıflandıran Ebu Temmam'ın "es-seyfu esdaku enbaen mine'l-kutub" diye başlayan kasidesi meşhurdur. Semerra şehrini kurdu.

İslam kaynaklarında Mutasım "müsemmen" sebzeli lakabıyla anıldı.

Vasık Billah Dönemi (842-847)

Kültürlü bir insan. Me'mun'a benzetilerek kaynaklarda "Kıvâk Me'mun" diye anılmıştır.

Devlet yönetiminde babası Mutasım ve amcası Me'mun'un siyasetini takip etmiştir. Hilafetin sonlarına doğru, Halkul Kur'an baskısını güçletmiş de olabilir.

Vasık billah Türk komutanlara büyük yetkiler tanıdı ve (13)
842'de Esnas'a hil'at giydinip sultanlık ünvanını verdi
Esnas öldüğünde hem Abbasi ordusunun başkomandanı, hem de
Mısır valisi idi. Bu dönemdeki İsyan hareketleri;

① Kays - Aylan kabileleri isyan etti.

2. madde Önemli: Hicaz bölgesinde aşgunluğu bedevi-arap
kabilelerinin yağma ve avarculuk hareketlerinden ibaret olan
bir dizi isyan vuku buldu.

a) medine'de Beni Süleymliler, Üzeyre b. Kattab liderliğinde
arabı ve pazarlarda zorbalığa ve talana başladılar. (845)
Bryüzden Kinane ve Bahile kabileleri ile Süleymogluları
arasında çarpışmalar meydana geldi.

medine valisi Muhammed b. Salih isyancılar üzerine
Hamad b. Cerir et-Tuberi'yi gönderdi. Askeri birlik
başarılı olmadı. Süleymliler esnardaki köyleri yağmalayarak
mekke medine yolunu tuttular. Hac yolunun kapanması durumu
kritik hale getirdi. İsyanı bastırmak için Boga el-Kebr
görevlendirildi. Boga komutasındaki güçler isyanı bastırarak
yörede huzur sağladı.

b) Beni Hilal isyanı - Boga bastırıyor.

c) Beni mürne ve Ferare isyanı, Fedek arazisini işgal
eden isyancılar - Bağdadı korkup Sam'a kaçtılar.

* Bu kabileler Ferare, Gatafan, Eşca, Süleymogluları, Hendek
savaşında medineyi kucatan kabileler aynı zamanda,
Dikkatimizi çeksin dedi. Bedevilik o zamanda vardı.

d) Bu olayların ardından karışıklık çıkaran Gatafan, Eşca
Sa'lebe ve Kilab b. Rebia gibi kabileler Boga tarafından
itaat altına alındı.

e) Bas Xumejr tarafından Yemen'de başlatılan isyan.
Başarıyla bastırıldı.

Yemenliler Hicaz'ın yönetimini altına girmek istemiyorlardı.
Eus'in Harez'in, Sakrîlilerin, Kureysîlilerin bütün Arabistan'a
hükmetmesini hiçbir zaman kabullenmediler. Riyad şehri Yemen-
li'dir. Sürri ailesinde Yemenlidir.

2- İsfahan, Cibul ve Fars bölgelerinde kurtların çıkardığı
kuraklığa müdahale eden Vasîf et-Türkî asilerden 500
kişiyi yakalayıp Semerraya getirdi. Vasîk bu başarılarından
dolayı Vasîf et-Türkî'ye 75.000 dinar verdi, bir kılıç ve
bir hilat hediye etti.

Bu dönem sakin bir seyr-i izlenimdir. Esir mübadelesi
yaşanmıştır.

- Vasîk, babası gibi imarçı bir hükümdar olup, Semerrai'da
kendi adını taşıyan **Harunîye Sarayı** inşa ettirmiştir.
- Tercüme faaliyetleri devam etmiştir. Latince, Yunanca, Grekce
yazılmış olan kaynaklar Arapağa tercüme ettirilmiştir.
- Mihne hadisesi bu dönemde devam eder.
- Vâsîk Billah 23 Zilhicce 232 yılında Semerradan
istisken hastalığından vefat etti. Harunîye Sarayına defnedildi.

Gülşay Yıldız